

ΠΟΙΚΙΛΙΑ.

Ἑλληνικὸν Θέατρον.

Ὁ Βύρων εἶπε πρὸ καιροῦ ὅτι τὰ λαμπρότερα ἄνθη φύονται αὐτομάτως εἰς τὴν Ἑλλάδα· ἂν ὁ ἔνδοξος ποιητὴς δὲν ἔσπενδε τοσοῦτον νὰ θρέψῃ μὲ τὸ αἷμά του τὴν γῆν τὴν ὁποίαν περικλεῶς ὕμνησεν, ἴσως ἤθελεν ἤδη ὁμολογήσει ὅτι καὶ ἄλλα πράγματα, ἂν ὅχι τὰ λαμπρότερα, τοῦλάχιστον πολλὰ καλὰ γεννῶνται παρ' ἡμῖν χωρὶς συνήθως νὰ ἡξεύρωμεν οὔτε πῶς, οὔτε πόθεν. Ἄν παντοῦ ἀλλαχοῦ ἢ ἔμφρων πρόνοια καὶ ἡ στερεὰ θέλησις συνέρχονται εἰς τὴν εὐόδωσιν τῶν πλείστων ἐπιχειρήσεων, εἰς τὴν Ἑλλάδα ἡ Τύχη ἀναδέχεται μόνη πολλῆς τὸ ἔργον τῶν δύο ἐκείνων ἀρετῶν καὶ, χωρὶς φόβον σολοικισμοῦ, δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν ὅτι ἡ τύχη δὲν ἀποτυγχάνει. Οὔτε ἡ ἐπιγραφὴ τοῦ ἄρθρου μας, οὔτε τὰ ὅρια αὐτοῦ μᾶς ἐπιτρέπουσι νὰ ἐφαρμώσωμεν τὴν παρατήρησιν ταύτην εἰς πολλὰ ἀντικείμενα, μολονότι ἠθέλομεν ἴσως τὴν εὖρει ὀρθὴν καὶ ὡς πρὸς ἄλλα ἐμβριθέστερα, ἀλλὰ περιοριζόμεθα εἰς τὸ θέατρον. Ἡ ἀνάγκη τοῦ θεάτρου ἦτο ἐν Ἀθήναις πραγματικὴ καὶ γενικὴ. Πιθανὸν νὰ φρονήτε ὅτι πρὸς ἐκπλήρωσιν αὐτῆς συνήλθον οἱ πλουσιώτεροι καὶ ἐγκριτώτεροι τῶν κατοίκων τῆς πόλεως καὶ καταβαλόντες τὰ ἀπαιτούμενα ὅχι εὐτελῇ κεφάλαια ἐσύστησαν μεταξὺ αὐτῶν ἐπιτροπὴν διὰ νὰ ἐπιστατήσῃ τὴν οἰκοδομὴν τοῦ καταστήματος, νὰ φροντίσῃ τὴν ἐκλογὴν τῆς ὑποκριτικῆς χορείας, τῆς μουσικῆς κλπ. Ἀπατᾶσθε, κύριοί μου, ἡ μὲν ἀνάγκη ἦτο μεγάλη, ὅμως τοιαύτη πρόνοια ὁποῖαν ὑποθέτετε δὲν ἔγινεν· ἀλλ' ἄσχημός τις ἄνθρωπος καὶ ξένος καὶ σχεδὸν ἄστεγος ἐπενόησε μίαν ἡμέραν νὰ ἐγείρῃ θέατρον εἰς τὴν πρωτεύουσαν τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου καὶ θέατρον ἡγέρθη καὶ ἐσολίσθη καὶ ἐπροικίσθη μὲ καλὴν ὑποκριτῶν χορείαν καὶ ἡμεῖς ὅλοι μικροὶ καὶ μεγάλοι, πτωχοὶ καὶ πλούσιοι ἐσυρρέυσσαμεν ὅχι μόνον πανταχόθεν τῶν Ἀθηνῶν, ἀλλὰ τῆς Ἑλλάδος πανταχόθεν καὶ ἐθαυμάσαμεν τὰ λαμπρὰ ἐκεῖνα μέλη τῆς Δουκίας, καὶ τῆς Νόρμας καὶ τ' ἄλλα ὅσα ἐνθυμεῖσθε. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἀρκεῖ. Ἀποκτήσαντες Ἰταλικὸν θέατρον, ἐπεθυμήσαμεν ὡς ἄνθρωποι ἔχοντες βαθεῖαν τὴν συναίσθησιν τῆς ἐθνικότητός μας, καὶ θέατρον Ἑλληνικὸν καὶ ἐνῷ τὸ Ἑλληνικὸν θέατρον ἀφι-

μένον εἰς τὴν διεύθυνσιν τοῦ τυχόντος ἡγωνία ἐν μέσῳ ἄλλε-
παλλήλων ἐκτρώσεων, ἰδοὺ αἴφνης ἀγνοοῦμεν πῶς ἀπὸ τὰ
βάθη τῆς Δακίας, μᾶς καταβαίνει ὡς μάννα τοῦ Οὐρανοῦ,
ὑποκριτῆς δόκιμος καὶ λόγιος καὶ ἀναβὰς πρὸ μικροῦ εἰς
τὴν σκηνὴν μᾶς καταγοήτεύει . . . Καὶ ἔπειτα λέγουν μὴ
πιστεύετε εἰς τὴν τύχην τῆς Ἑλλάδος.

Ὁ Κ. Κ. Ἀριστίας ἐπρόσφερεν ὡς ἀπαρχὴν τῶν ἀγώ-
νων τοῦ τὸν Ἀριστόδημον τοῦ Μόντη. Τίς ἐξ ἡμῶν δὲν
γινώσκει τὸν δυστυχὴ ἐκείνον τοῦ Ἰταλοῦ ποιητοῦ βασιλεα
ὅστις τυφλώττων ἀπὸ τῆς φιλαρχίας τὸ πάθος ἐτόλμησε
νὰ μεταχειρισθῇ τὸ πτώμα τῆς ἰδίας αὐτοῦ θυγατρὸς ὡς
βαθμίδα τοῦ θρόνου καὶ εἰς τὰ ὕψη αὐτοῦ ἰστάμενος ὡς δρῦς
ὑψι κάρηνος τοῦ ὄρους καὶ διηνεκῶς ὑπὸ σφοδρῶν ἀνέμων
σάλευομένη καταληφθεὶς ὑπὸ τῆς καταιγίδος τοῦ συνει-
δότος πολλοὺς ἐστέναξε χρόνους μεχριστοῦ, κατισχύσαν-
τος τοῦ χειμῶνος, ἔπεσε φρικώδη πτώσιν· φρονεῖ τις ὅτι οἱ
θεοὶ ἐξιλεώθησαν, ἀλλ' ὅχι τὴν στιγμὴν καθ' ἣν ἐμπήξας
τὸ ξίφος εἰς τὴν καρδίαν τοῦ εὐρίσκεται εἰς τὴν ἀγωνίαν
τοῦ θανάτου μανθάνει ὁ δυστυχὴς, ἀλλὰ ματαίως πλέ-
ον, ὅτι ἡ τύχη δὲν τὸν εἶχε στερήσει ὅλων τῶν ἀγαθῶν τοῦ
κόσμου, καὶ ὅτι ἡ Κισιήρα ἐκείνη πρὸς τὴν ὁποίαν ἰσχυρὰ
φωνὴ τῆς καρδίας τοῦ τὸν ἔφερεν, δὲν ἦτο ἄλλη παρὰ τὴν
δευτέραν αὐτοῦ θυγατέρα, τὴν Ἀργίαν τὴν ὁποίαν ὡς ἀπο-
λεσθεῖσαν ἐθεώρει.

Τοῦ Ἀριστοδήμου τό πρόσωπον εἶναι δυσχρηστότατον
δὲν εἶναι τῶντι τοῦ τυχόντος νὰ κατορθώσῃ νὰ παραστή-
σῃ τὸν ἄθλιον ἐκείνον Κυριάρχην ὅστις ἐν μέσῳ τῶν σφο-
δροτέρων ἐλέγχων τῆς συνειδήσεως, ἀναγκάζεται νὰ ἐπι-
βάλλῃ σιωπὴν εἰς τὰς ἐριννύας τῆς καρδίας τοῦ διὰ νὰ
πραγματευθῇ τὰ οὐσιωδέστερα τοῦ Κράτους συμφέροντα,
καὶ, μετὰ τὴν περαιώσιν αὐτῶν, στρέφει τελευταῖον τὴν
πρῦμνην εἰς τὸν στρόβιλον τῆς θλίψεως, ὡς πλοῖον τὸ
ὁποῖον πολλὴν καιρὸν παλαῖσαν κατὰ τῆς τρικυμίας ἀφί-
εται ἤδη εἰς τὴν διάκρισιν τοῦ ἀνέμου καὶ σφενδονίζεται
κατὰ τῶν σκοπέλων.

Ὁ Κ. Ἀριστίας ἐχειροκροτήθη πολὺ καὶ ὡς ἐπιτο-
πλεῖστον δικαίως. Ἀλλὰ κατενόησεν ἄραγε τὸν νοῦν τοῦ
δραματουργοῦ θρηνήσας πολὺ ὅτε εἰς τὴν πρώτην πρᾶ-
ξιν ἅμα ἐμφανισθεὶς εἰς τὴν σκηνὴν διηγῆται εἰς τὸν ἐπι-
στήθιον τοῦ Γόνιππον τὸ μυστάρὸν αὐτοῦ κακούργημα; Τὰ
δάκρυα σπανίως ἀρμόζουσιν εἰς ἀνδρικὰς παρειάς· ἀλλὰ
πρὸ πάντων νομίζομεν ἀναρμόδια εἶναι εἰς τὸν Ἀριστόδημον

εἰς τὴν δοξομάνῃ ἐκείνην ψυχὴν ἣτις οὐδενὸς ἐφείσθη διὰ νὰ κορέσῃ τὸ παθος τῆς, ἣτις δεκαπέντε ὁλόκληρα ἔτη ἐκατόρθωσε νὰ κρύψῃ εἰς τὰ βαθύτατα αὐτῆς μύχια τὸ φρικῶδες τοῦτο μυστήριον, ἣτις καὶ ἀνασύρουσα ἤδη αὐτὸ εἰς τὸ φῶς τῆς ἡμέρας καὶ ἀκούουσα τὸν ἀκροατὴν τῆς λέγοντα ὅτι τὸ αἷμά του ἐπάγωσε, τὸν ἀπαντᾷ, . . . μὴ φρίττης. Ψυχὴ τοιαύτη δύναται βεβαίως νὰ αἰσθανθῇ ἑλεγχον συνειδότος καὶ δύναται, ὅταν ἡ ἔνδον αὐτῆς κοχλάζουσα τρικυμία, ἀναβῇ μέχρι χειλέων νὰ ἐκφράσῃ τὰ δεινά τῆς· ὡς ἀπὸ γῆς ὅμως διαπερωμένης ὑπὸ ὑφαιστίου ποταμοῦ, ὅταν φθάσῃ τῆς ἐκρήξεως ἡ ὥρα, θέλει ρεύσει ἀπὸ τῶν χειλέων τῆς ὅχι τὸ δροσερὸν νᾶμα τῶν δακρύων, ἀλλὰ Πυριφλεγέθων λόγου, θέλει ἠχήσῃ ὅχι φωνὴ ὀλολύζουσα καὶ ὀλοφυρομένη, ἀλλὰ, ἐν μέσῳ τῆς συνεχομένης φρίκης καὶ ἀπογνώσεως τοῦ προσώπου, ὑπόκωφον καὶ σοβαρὸν μέλος θέλει κρούσει ὡς ἐπικήδειος κώδων τὰ βάθη τῆς καρδίας σας.

Ὁ Κύριος Ἀριστίας εὐδοκίμησεν ἀληθῶς εἰς τὰς δύο τελευταίας πράξεις· ἐκεῖ τὸ πάθος κορυφωθὲν ἐν τῷ δράματι καὶ αἱ τύψεις τοῦ συνειδότος λαβοῦσαι οὕτως εἰπεῖν μορφὴν καὶ σῶμα εἰς τὸ φάντασμα τὸ ὁποῖον τὸν διώκει ἐξεφράσθησαν εὐτυχῶς διὰ τοῦ ὕψους τῆς παραφορᾶς του καὶ τοῦ πλούτου τῶν χειρονομιῶν του· ἡ πάλῃ μὲ τὸν φαντασιώδη ἐκείνον ἐχθρὸν εἶναι λαμπρὰ, ἀλλ' ὁ σκόπελος τῆς ὑποκρίσεως εἶναι ἡ ὑπερβολὴ· ὁ ὑποκριτὴς ἀντὶ ν' ἀκολουθήσῃ τὸ βαθμηδὸν ἐν τῷ δράματι αὐξήσαν πάθος ἐτόνισεν εὐθὺς ἀρχόμενος τὴν χορδὴν του εἰς τὸν ἀνώτατον φθόγγον. Καὶ διὰ τοῦτο, εἰς τὴν πρώτην μάλιστα πρᾶξιν, ἐφάνη ὅχι ὁμοιος ἑαυτοῦ.

Ἄς προσθέσωμεν καὶ τοῦτο, ὅτι ἡ ἀπαγγελία του εἶναι ἑλλειπής· αἱ παραφωνίαι βλάπτουν ὅχι μόνον τὸ ἄσμα, ἀλλὰ καὶ τὸν ἀπλοὺν λόγον· Ὁ Κορμενίνος εἶπεν ὅτι ἐν ἐκ τῶν οὐσιωδεστέρων τοῦ ρήτορος προσόντων εἶναι ἡ μελωδικὴ φωνή, πολὺ μᾶλλον λοιπὸν τοῦ ὑποκριτοῦ. Ἄλλ' ἂς σπεύσωμεν νὰ ἐπιφέρωμεν καὶ ὅτι οἰαيدήποτε κ' ἐὰν ᾖσιν αἱ ἑλλείψεις αὐταὶ τῆς φύσεως καὶ τῆς τέχνης, αἱ ὁποῖαι ἄλλως τε ἐνδέχεται νὰ φανῶσιν πολὺ μικρότεραι εἰς ἐπομένας παραζάσεις, ὁ Κ. Ἀριστίας εἶναι πολὺτιμος καὶ διὰ τὰ ἄλλα αὐτοῦ προτερήματα καὶ διότι εἶναι ὁ μόνος ὅστις δύναται νὰ μορφώσῃ τὸ Ἑλληνικὸν Θέατρον· ὥστε πρέπει νὰ γενῇ πᾶσα πρόνοια καὶ πᾶσα θυσία διὰ νὰ μὴν τὸν στερηθῶμεν αἵφνης καθὼς τὸν ἀπεκτέησαμεν,